

Доктрина з військової охорони здоров'я

Доктрина розроблена робочою групою офіцерів Командування Медичних сил Збройних Сил України спільно з Українською військово-медичною академією та погоджена із зацікавленими органами військового управління Збройних Сил України та структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України.

Ця доктрина запропонована для використання у практичній роботі лікарів та персоналу військової ланки медичної служби ЗС України, а також командирів військових частин (підрозділів), ВВНЗ, НЦ (НЦПП, МЦМБ), шкіл Збройних Сил України.

Апробацію положень цієї доктрини передбачено здійснити починаючи з січня 2021 року по 30 грудня 2023 року. В подальшому, за необхідності, передбачається здійснити їх доопрацювання (внесення змін та доповнень), враховуючи отримані зауваження, пропозиції до змісту та структури від заінтересованих ОВУ ЗС України і видати оновлений варіант Доктрини.

ДОКТРИНА З ВІЙСЬКОВОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2024

УДК 316.77:004.738.5(477)

Д 63

Д 63 Доктрина З військової охорони здоров'я. — Київ: «ЦУЛ», 2024. — 40 с.

ISBN 978-611-01-3363-0

Доктрина розроблена робочою групою офіцерів Командування Медичних сил Збройних Сил України спільно з Українською військово-медичною академією та погоджена із зацікавленими органами військового управління Збройних Сил України та структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України.

Ця доктрина запропонована для використання у практичній роботі лікарів та персоналу військової ланки медичної служби ЗС України, а також командирів військових частин (підрозділів), ВВНЗ, НЦ (НЦПП, МЦМБ), шкіл Збройних Сил України.

Апробацію положень цієї доктрини передбачено здійснити починаючи з січня 2021 року по 30 грудня 2023 року. В подальшому, за необхідності, передбачається здійснити їх доопрацювання (внесення змін та доповнень), враховуючи отримані зауваження, пропозиції до змісту та структури від заінтересованих ОВУ ЗС України і видати оновлений варіант Доктрини.

ISBN 978-611-01-3363-0

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	5
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	8
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	9
2	ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ БОЙОВОГО МЕДИКА	12
3	ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬК (СИЛ) ТА ВИМОГИ ДО МЕДИЧНОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ НА 1-2 РІВНЯХ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЯХ З ПІДТРИМАННЯ МИРУ І БЕЗПЕКИ	14
4	ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ НЕВІДКЛАДНОЇ (ЕКСТРЕНОЇ) МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	17
4.1	Загальні положення, принципи і вимоги щодо організації медичного забезпечення військ (сил)	17
5	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВОЄННО-ПОЛЬОВОЇ ХІРУРГІЇ	19
6	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЬОВОЇ ХІРУРГІЇ ТА СТОМАТОЛОГІЇ НА I - III РІВНЯХ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	20
7	ОХОРОНА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ВІЙСЬК (СИЛ)	21
8	ПЕРВИННА ТА ВТОРИННА ПРОФІЛАКТИКА ВІЛ/СНІДУ ТА СКАЗУ У ВІЙСЬКАХ	25
9	ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ЖІНКАМ-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ	28
10	МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЛАБОРАТОРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА II та III РІВНЯХ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	31
11	ВИМОГИ ДО ПЕРЕЛІКУ ТА СКЛАДУ КОМПЛЕКТНО-ТАБЕЛЬНОГО ОСНАЩЕННЯ ДЛЯ НАДАННЯ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ, ДОЛКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ	32
Додатки:		
1	Вимоги до обсягів лабораторних досліджень на 2 та 3 рівнях медичного забезпечення	34
2	Зміст компонентів надання медичної допомоги жінкам-військовослужбовцям	36
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	39

ВСТУП

Доктрину з військової охорони здоров'я опрацьовано у відповідності до вимог Воєнної доктрини України, затвердженої Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016 та на виконання оперативної цілі 4.2 “Побудова системи медичного забезпечення для надання належної медичної підтримки всім завданням сил оборони” додатку 1 до Стратегічного оборонного бюлетеня України, затвердженого Указом Президента України від 6 червня 2016 року № 240/2016 та Спільної доктрини з медичного забезпечення НАТО (АJP-4.10(C)).

У даній доктрині висвітлені основні фундаментальні принципи з військової охорони здоров'я, що є обов'язковими для застосування в Збройних Силах України та враховують Спільну медичну доктрину щодо військової охорони здоров'я НАТО (AJMedP-8 “Allied Joint Medical Doctrine for Military Health Care”, видання А, версія 1, 2018).

Доктрина призначена для персоналу медичної служби, а також керівного складу та органів управління медичної служби, керівників військово-медичних закладів і медичних підрозділів військових частин. Доктрина є основою для розроблення нормативно-правових актів та керівних документів з деталізованих питань в сфері військової охорони здоров'я. Положення Доктрини мають бути доведені до всього персоналу військово-медичної служби з метою єдиного розуміння системи військової охорони здоров'я під час медичного забезпечення військ в країнах-членах НАТО.

Доктрина враховує сучасні погляди на організацію їх медичного забезпечення, що визначені в Принципах і політиці медичного забезпечення НАТО (МС 0326/4).

Положення Доктрини розвиваються та змінюються у відповідності до змін у порядку застосування ЗС України в операціях НАТО, а також у разі розвитку організаційних засад медичного забезпечення військ та у зв'язку з появою нових технологій надання медичної допомоги.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”
	Постанова Кабінету міністрів України від 31.10.2018 № 910 “Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України”
	Постанова Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 257 “Про внесення зміни до Порядку надання медичної допомоги у військово-медичних закладах і взаєморозрахунків за неї між військовими формуваннями”
	Постанова Верховної Ради України від 29.03.2016 № 1049-VIII “Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до статті 11 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” щодо проходження студентами вищих медичних, фармацевтичних навчальних закладів військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу медичної служби в обов’язковому порядку”
	Постанова Кабінету міністрів України від 26.09.2018 № 772 “Про затвердження Порядку забезпечення ЗС, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції, розвідувальних органів, військової прокуратури, Державної служби з надзвичайних ситуацій, працівників закладів охорони здоров’я необхідними засобами та ресурсами під час їх залучення до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях”
	Наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 168 “Про затвердження Переліку закладів охорони здоров’я в системі Міністерства оборони України”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 18.04.2017 за № 511/30379
	Наказ Генерального штабу ЗС України від 07.04.2017 № 124 (зі змінами) “Про затвердження Інструкції з діловодства у Збройних Силах України”
	Наказ МО України і МОЗ України від 07.02.2018 року № 49/180 “Про визначення механізму надання вторинної (спеціалізованої) і третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги військовослужбовцям, які беруть участь в антитерористичній операції”.
	Наказ Генерального штабу ЗС України від 30.06.2015 № *3 (зі змінами) “Збірник описів комплектів медичного майна для військових частин та закладів ЗС України”

1	2
	Наказ Генерального штабу ЗС України від 11.02.2019 № 60 “Про затвердження Настанови з медичного забезпечення Збройних Сил України на особливий період”
	Наказ Генерального штабу ЗС України від 09.07.2018 № 258 “Про затвердження Керівництва з медичної евакуації у Збройних Силах України”
	Наказ начальника ГВМУ від 04.06.2018 № 95 “Про затвердження Тимчасового порядку організації надання невідкладної (екстреної) медичної допомоги у ЗС України”
	Наказ начальника Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України від 26.02.2015 № 17 “Стандарт підготовки ІСТ-3 (видання 2) “Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини”
	Наказ директора Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України від 28.12.2016 № 37 “Про запровадження Тимчасової інструкції з кодифікації бойових уражень, небойових травм та захворювань у ЗС України”
	Технічна угода між Міністерством оборони України та Агенцією НАТО з підтримки та постачання щодо надання послуг медичного забезпечення другого рівня військовослужбовцям українського національного контингенту в Косово, Угода, Міжнародний документ від 02.05.2018, 27.04.2018
	Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 05.01.2017 № 6 “Про затвердження переліків лікарських засобів та медичних виробів, які повинні бути в складі аптек медичних загальновійськових індивідуальних, аптечки автомобільної загальновійськової, наплічника медичного загальновійськового санітара та наплічника медичного загальновійськового санітарного інструктора” зареєстровано у Міністерстві юстиції України від 25.01.2017 № 113/29981
NATO AJMedP-8	“Allied Joint Medical Doctrine for Military Health Care (MHC)”, Ed. A, Ver. 1, 8 February 2018 (Об'єднана медична доктрина союзників з питань військової охорони здоров'я (MHC)), редакція А, версія 1, видання 8 лютого 2018 року)
NATO MC 0326/4	“PRINCIPLES AND POLICIES OF MEDICAL SUPPORT”, May 2015 (Принципів і політики щодо медичного забезпечення НАТО, видання травень 2015 року)
AJP-4.10(C)	ALLIED JOINT DOCTRINE FOR MEDICAL SUPPORT, September 2019 (Спільна доктрина НАТО з медичного забезпечення, вересень 2019 року)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

У цій Доктрині вжито терміни та відповідні їм визначення, які наведені в наказі Генерального штабу ЗС України від 11.02.2019 № 60 “Про затвердження Наставови з медичного забезпечення Збройних Сил України на особливий період” та наказі Генерального штабу Збройних Сил України від 09.07.2018 № 258 “Про затвердження Керівництва з медичної евакуації у Збройних Силах України”.

Інші терміни та визначення наведено у першому розділі цієї Доктрини “Загальні положення”.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
ВМГ	Військовий мобільний госпіталь
МЗ	Медичне забезпечення
ЗОЗ	Заклад охорони здоров'я
ЗС України	ЗС України
ВКП	Військова керівна публікація
ВКДП	Військова керівна деталізована публікація
АР	Союзна публікація (стандарт НАТО)
МР	Багатонаціональна публікація (стандарт НАТО)
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)
STANAG	Угода НАТО зі стандартизації

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Метою цієї військової публікації є надання доктринального погляду на організацію військової охорони здоров'я Збройних Сил України.

1.2. Цей документ спрямований на роз'яснення Принципів і політики медичного забезпечення НАТО (МС 326/4), Спільної доктрини з медичного забезпечення НАТО (АJP-4.10(С)) та інших публікацій з стандартизації щодо військової охорони здоров'я.

Ця Доктрина доповнює діючі настанови, керівництва, вказівки з медичного забезпечення ЗС України в контексті всебічного детального огляду військової охорони здоров'я Збройних Сил України як цілісної системи та її сумісності з державами – членами НАТО.

Військова охорона здоров'я (*en: military health care*) – система заходів, яка організовується, здійснюється та регулюється Командуванням Медичних сил ЗС України з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності військовослужбовців при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості їх життя. Вона охоплює заходи превентивної медицини, домедичної (першої медичної) допомоги, екстренної (невідкладної) медичної допомоги, первинної медичної (першої лікарської) допомоги, вторинної (кваліфікованої) медичної допомоги, третинної (спеціалізованої) медичної допомоги та реабілітації.

1.3. Для забезпечення охорони здоров'я під час участі у військових операціях під егідою НАТО та забезпечення сумісного процесу медичного планування, сумісного з НАТО, необхідно окреслити чітко сформульовані положення для надання рекомендацій лікарям та іншим медичним працівникам щодо розуміння функціонування військової охорони здоров'я в країнах альянсу. Розділи цього документу сприятимуть кращому розумінню мінімальних вимог до військової охорони здоров'я, прийнятого в країнах-членах НАТО, шляхом наведення короткого змісту існуючих військово-медичних стандартів з питань охорони здоров'я в державах-членах НАТО.

1.4. Безперервність медичної допомоги означає безперебійне надання медичної допомоги від поля бою до закладів охорони здоров'я, що проводять заключне лікування та реабілітацію поранених, а також під час проведення медичної, у тому числі аеромедичної, евакуації. Послідовність у лікуванні поранених і хворих забезпечується збільшенням обсягу медичної допомоги та використанням більш складних технологій її надання на кожному з наступних рівнів медичного забезпечення див. рисунок.

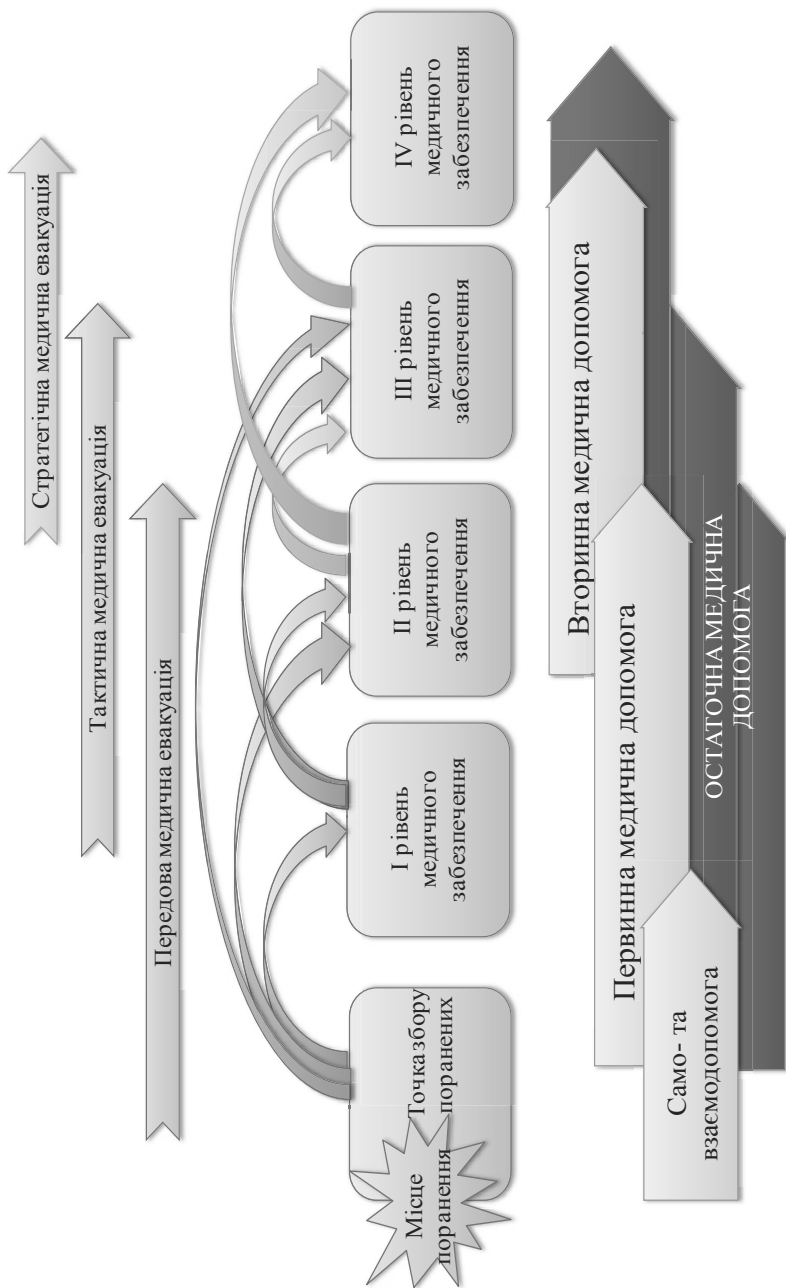

Рисунок — безперервність та послідовність надання медичної допомоги.

1.5. Надання медичної допомоги пораненим і хворим військовослужбовцям умовно розділяється на два етапи:

оперативний етап – етап надання медичної допомоги на театрі бойових дій;

стаціонарний етап – етап, що передбачає надання допомоги в стаціонарних військових та цивільних закладах охорони здоров'я за межами театру бойових дій.

Медична допомога на оперативному етапі передбачає проведення заходів превентивної (профілактичної) медицини, надання медичної допомоги у разі поранень та захворювань з метою збереження життя, кінцівок та функцій органів і систем, відновлення та стабілізації фізіологічного стану поранених і хворих перед медичною евакуацією з дотриманням встановлених медичних стандартів, та у відповідності до пріоритету клінічної необхідності.

1.6. Медична допомога на стаціонарному етапі додатково включає надання медичної допомоги та проведення завершального лікування поранених і хворих військовослужбовців, проведення медичної реабілітації з метою найшвидшого їх повернення до військових частин, або підготовки до звільнення з військової служби.

Залежно від умов оперативно-тактичної та медико-тактичної обстановки принципи безперервності та послідовності надання медичної допомоги, а також проведення медичної евакуації можуть бути порушені, внаслідок затримки поранених і хворих на етапах медичної евакуації, або направлення їх одразу на більш високі рівні медичного забезпечення.

2. ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ БОЙОВОГО МЕДИКА

2.1. Для досягнення багатонаціональної сумісності з країнами-членами НАТО під час проведення спільних військових операцій важливим є виконання стандартів підготовки військовослужбовців з тактичної медицини та фахової підготовки бойового медика (старшого бойового медика).

2.2. Основні принципи надання домедичної допомоги, які відповідають вимогам НАТО наведено у наступник стандартах:

стандарт підготовки I-СТ-3 (видання 2): підготовка військовослужбовця з тактичної медицини², затверджений наказом начальника Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України від 26.02.2015 р. № 17 застосовується під час організації та виконання заходів індивідуальної підготовки військовослужбовців з тактичної медицини у Збройних Силах України, інших військових формуваннях, а також в установах, закладах та організаціях всіх форм власності, що здійснюють підготовку (навчання) військовозобов'язаних та допризовників;

стандарт підготовки: Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї) (видання 1)³ передбачено для застосування Міністерством оборони України та Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями. Він може бути застосований в установах, закладах та організаціях усіх форм власності, що здійснюють підготовку (навчання) військовозобов'язаних та допризовників.

2.3. Детальні вимоги до такої підготовки наведено в методичних вказівках щодо підготовки особового складу військ (сил) з питань догляду за пораненими та правил загальної гігієни⁴. Вказівки визначають базові вимоги до загальної гігієни та запобігання розвитку та передачі інфекційних захворювань під час застосування військ (сил).

З метою участі у багатонаціональних місіях НАТО медичний персонал повинен пройти підготовку за дев'ятьма основними модулями⁵:

1. Базова підготовка для медичного персоналу;
2. Загальні основи травматології на тактичному рівні⁶;
3. Багатонаціональні взаємовідносини та медична етика;
4. Екологічні ризики, тропічні та особливо небезпечні інфекційні захворювання;
5. Основи першої допомоги при бойовому стресі;
6. Допомога постраждалим при стихійних лихах;
7. Володіння іноземною мовою;
8. Базові знання з питань первинної медичної допомоги⁷;
9. Тренування командної злагодженості (бойове злагодження).

² Стандарт підготовки I-СТ-3 (видання 2): підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. – К.: «МПЛеся», 2015. – 148 с.

³ Стандарт підготовки: Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї) (видання 1). – К.: «МПЛеся», 2015. – 416 с.

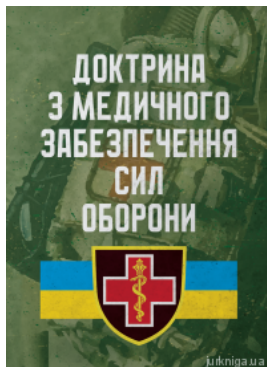
⁴ згідно з Stanag 2122 Ed.4/AMedP-8.15 (A) Requirement for training in casualty care and basic hygiene for all military personnel

⁵ STANAG 2249 (2) / AMedP-8.3 (A) Training Requirements for Health Care Personnel in International Missions (Вимоги до підготовки фахівців в галузі охорони здоров'я для міжнародних місій)

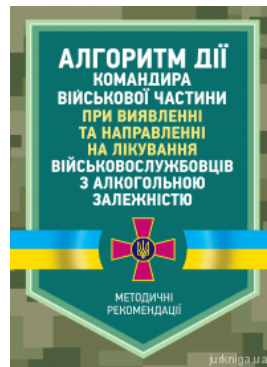
⁶ STANAG 2544(2) / AMedP-8.12(A) Requirements for military acute trauma care training (Вимоги для підготовки медичного персоналу з питань надання травматологічної допомоги на тактичному рівні для кожної категорії персоналу медичної служби, а також навчюк з медичної евакуації)

⁷ Екстрена медична допомога військовослужбовцям на догоспітальному етапі в умовах збройних конфліктів: навчальний посібник / М. І. Балдок [та ін.]; за ред. М. І. Балдока; Укр. військ.-мед. акад. МО України. - Київ: Чабунська Н.В., 2018. - 203 с.

Книги, які можуть вас зацікавити

Доктрина з медичного забезпечення сил оборони

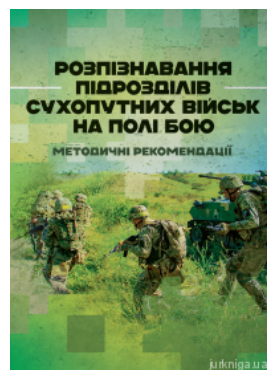
Алгоритм дії командира військової частини при виявленні та направленні на лікування військовослужбовців з алкогольною залежністю

Настанова з протидії керованим саморобним вибуховим пристроям

Вплив носіння хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних індивідуальних засобів захисту на ефективність особового складу та підрозділів під...

Розпізнавання підрозділів сухопутних військ на полі бою

Доктрина з хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)